

การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยใช้แนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนต์
โรงเรียนศึกษาศาสตร์ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

The Assessment of the Islamic Studies Curriculum using the
Concept of Robert Hammond Suksasasat School,
Rattaphum District, Songkhla Province

¹อรัช หลีเจริญ Arach Leejaroen

²ประภาศ ปานเจียง Prapas Panjiang

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

¹Corresponding author, e-mail: arach.lee038@hu.ac.th

Received November 14, 2024; Revised December 26, 2024; Accepted: December 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์ ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนต์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วย ครูผู้สอน, ผู้บริหารสถานศึกษา, กรรมการสถานศึกษา, นักเรียน ชั้น ป.4 - ม.3 จำนวน 210 คน และผู้ปกครองนักเรียน ชั้น ป.4 - ม.3 ที่ศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2566 จำนวน 110 คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามการประเมินใช้สำหรับครู นักเรียน ผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับ ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา แบบสำรวจ แบบบันทึกผลการเรียน และแบบบันทึกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้สำหรับศึกษาข้อมูลของ ครู นักเรียน และผู้บริหาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพที่กำหนด ผลการวิจัยพบว่า การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์ โดยใช้แนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนต์ (Robert Hammond) ในภาพรวมมีการประเมิน 3 มิติ คือ มิติด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มิติด้านสถาบันในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มิติด้านพฤติกรรมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก โดยแต่ละมิติพบว่า มิติด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการจัดชั้นเรียนและตารางสอน ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอน ด้านงบประมาณ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วย ด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร ด้านครอบครัว ด้านชุมชน และด้านผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน มิติด้านพฤติกรรมประกอบด้วย พฤติกรรมความรู้

ความเข้าใจ พฤติกรรมด้านเจตคติ และพฤติกรรมด้านทักษะ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; หลักสูตรอิสลามศึกษา; รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Hammond

Abstract

The research aimed to study evaluate the Islamic studies curriculum of Suksasat School in three dimensions: the teaching and learning dimension; Institutional dimension and dimensions of learning behaviour. According to Robert Hammond's idea, the target groups used in this evaluation include teachers, school administrators, school committee members, students in Prathom 4 to Mathayom 3 who's studied during the 2023 academic year and 110 people which are the parents of those students, thus in total target groups is 361 people. The instruments used for data collection were the evaluation questionnaire for teachers, students, and parents, the interview form for administrators and school board members, the survey form, the academic performance record form, and the desirable characteristics record form for studying data of teachers, students, and administrators. The statistics used for data analysis included finding the frequency, percentage, mean, and standard deviation. The content analysis was compared with the specified quality assessment criteria. The results of the research found that: Evaluation of the Islamic studies curriculum of Suksasat School using the concept of Robert Hammond (Robert Hammond). In overall, there were 3 dimensions assessed, the overall teaching and learning management dimension with a mean appropriateness level of which was at the high level. The overall institutional dimension had the average level of appropriateness was, which was at the high level. The overall behavioral dimension had an average level of appropriateness, which was at the high level. The dimensions of teaching and learning include classroom organization and teaching schedules, content, teaching methods, budget, and facilities. It is appropriate at a high level which passed the evaluation criteria. The institutional dimension derived from student side, the teacher side, executive side, family side, community side, and expert side. This is appropriate at a high level which passed the evaluation criteria. Behavioral dimensions include cognitive behavior, attitudinal behavior and behavioral skills. It is appropriate at a high level which passed the evaluation criteria.

Keywords: Curriculum Evaluation; Curriculum of Islamic Studies; Hammond's Evaluation Model

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทย เป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โรงเรียนศึกษาศาสน์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สอนศาสนา ควบคู่สามัญ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียน 450 คน จำนวนบุคลากรของโรงเรียน 32 คน โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาซึ่งเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมและ การเรียนรู้แบบใช้เกม การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept Mapping) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning) เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอนนวัตกรรมและเทคโนโลยี การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเครื่องมือและวิธีการที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ของหลักสูตร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน (โรงเรียนศึกษาศาสน์, 2562)

การประเมินหลักสูตรจึงเป็นวิธีที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการควบคุมการศึกษาให้มีคุณภาพ สถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท และเสริมสร้างความสามารถการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ขาดไม่ได้เลยในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสำเร็จ การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพเพียงใดเมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไข

ปรับปรุง ให้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรจึงต้องมีการวิเคราะห์ตัวหลักสูตรตั้งแต่วิเคราะห์กระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้วิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน (สายหยุด ญูปุย, 2555)

จากการพิจารณาถึงแนวคิดและหลักการในการประเมินหลักสูตรของนักวิชาการพบว่ามียุ่ด้วยกันหลายรูปแบบ โดยในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนด์ (Robert Hammond) มาทำการประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาโรงเรียนศึกษาศาสตร์ การประเมินตามแนวคิดของโรเบิร์ตแฮมมอนด์เป็นแนวทางที่ตอบโจทย์การพัฒนาทักษะผู้เรียนในยุคใหม่ เนื่องจากเน้นการประเมินที่เป็นธรรมชาติ ครอบคลุมหลายมิติ และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน จึงเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในทุกระดับการศึกษา. โรเบิร์ตแฮมมอนด์เน้นการประเมินที่สะท้อนความสามารถจริงของผู้เรียนในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง และการประเมินไม่ได้เน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Cognitive Domain) แต่ยังคงครอบคลุมถึงด้านจิตใจ (Affective Domain) และทักษะ (Psychomotor Domain) ทำให้เห็นการวัดผลครอบคลุมมุมมองหลากหลายมิติ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการประเมินการใช้หลักสูตรดังกล่าวและผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบผลการใช้หลักสูตรทั้งข้อดีหรือข้อบกพร่องต่างๆที่เกี่ยวกับปัญหาของการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างไรบ้าง มีสิ่งใดบ้างที่ต้องแก้ไข นอกจากนี้ในการประเมินประกันคุณภาพทางการศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรมาใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงในการประเมินได้ ซึ่งข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวจะนำไปสู่การประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและผู้เรียน ทำให้สถานศึกษาได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และทันสมัย มีความหลากหลายตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เหมาะสมสอดคล้อง กับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ในยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์ ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม ตามแนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนด์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาการประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์ ประยุกต์ใช้แนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนด์ (Robert Hammond) โดยการประเมินครั้งนี้ มุ่งประเมินใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนศึกษาศาสตร์ อ.รัตนภูมิ จ.สงขลาจำนวน 29 คน และผู้บริหาร

สถานศึกษาจำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษา 9 คน นักเรียนชั้น ป.4 - ม.3 จำนวน 210 คน และ ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.4 - ม.3 ที่ศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2566 จำนวน 110 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีดังนี้ 1. กรณีนักเรียนชั้น ป.4 - ม.3 ได้จากการสุ่มจาก ประชากร ซึ่งมีจำนวน 210 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตาม ระดับชั้นเรียนต่างๆตามสัดส่วน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับคืน 2. กรณี ผู้ปกครองได้จากการสุ่มจากประชากร ซึ่งมีจำนวน 110 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตาม ตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นทั้งนักเรียนและผู้ปกครองจำนวน 222 คน 3. ครูผู้สอนโรงเรียนศึกษาศาสตร์ อ. รัตภูมิ จ. สงขลาจำนวน 29 คน 4. ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน และ 5. กรรมการสถานศึกษา 9 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับมิติการประเมินหลักสูตรของโรเบิร์ต แอมมอนต์ 3 มิติ ได้แก่ มิติ ด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติ ด้านพฤติกรรมของ นักเรียน โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาโรงเรียนศึกษาศาสตร์ในแต่ละ มิติ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) และแบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ ประเด็น ด้านมิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะอื่นๆ แบบสอบถามเป็นสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งแบบสอบถามพร้อม หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมด ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนการเก็บรวบรวม ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งเป็นการ สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษา 9 คน โดยทำการสัมภาษณ์ ในรูปแบบ Focus Groups เป็นเวลา 60 นาที ต่อ 1 กลุ่ม ด้วยตัวเองจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ ที่ สมบูรณ์มาวิเคราะห์ต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มา วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์

ข้อมูล ทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้การวิเคราะห์โดยจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็น และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ รวมทั้งจากเอกสารของการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ระดับผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์นิติด้านการจัดการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองจำแนกตามภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์นิติด้านการจัดการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง

ข้อที่	รายการ	ครูผู้สอน			นักเรียน			ผู้ปกครอง		
		$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล
1	มิติด้านการจัดการเรียนการสอน									
1.1.1	จำนวนชั่วโมงเรียน อิสลามศึกษา ต่อสัปดาห์ มีความเหมาะสม	3.97	0.81	มาก	3.71	0.88	มาก	-	-	-
1.1.2	การแบ่งกลุ่มของ นักเรียนในการจัด กิจกรรม รายวิชาอิสลาม ศึกษามีความ หลากหลาย	3.69	0.95	มาก	3.57	1.01	มาก	-	-	-
	ด้านการจัดการชั้นเรียน และตารางสอน	3.83	0.88	มาก	3.64	0.94	มาก	-	-	-
1.2.1	เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับ ตัวชี้วัด และผลการ เรียนรู้ ด้านความรู้ ด้าน ทักษะ และเจตคติ	4.14	0.68	มาก	3.81	0.87	มาก	-	-	-
1.2.2	มีการจัดเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับระดับชั้น	4.10	0.76	มาก	3.90	0.96	มาก	-	-	-
1.2.3	การจัดเนื้อหาวิชา เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อ อิสลาม แก่ผู้เรียน	4.31	0.59	มาก	4.38	0.73	มาก	-	-	-
	ด้านเนื้อหาสาระ	4.18	0.68	มาก	4.03	0.85	มาก	-	-	-
1.3.1	มีกิจกรรมหลากหลาย และเหมาะสมกับแต่ละ ระดับชั้น	3.79	0.85	มาก	3.97	0.84	มาก	-	-	-

ข้อที่	รายการ	ครูผู้สอน			นักเรียน			ผู้ปกครอง		
		$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล
1.3.2	มีการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย	3.38	0.85	มาก	3.76	0.98	มาก	-	-	-
1.3.3	มีวิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละระดับชั้น	3.62	0.67	มาก	3.88	0.87	มาก	-	-	-
1.3.4	มีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	3.76	0.68	มาก	3.68	0.86	มาก	-	-	-
1.3.5	การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน	4.17	0.65	มาก	3.79	1.02	มาก	-	-	-
	ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	3.74	0.74	มาก	3.82	0.92	มาก	-	-	-
1.4.1	อุปกรณ์สื่อมีประสิทธิภาพ และเพียงพอ	3.38	0.96	ปานกลาง	3.27	0.99	ปานกลาง	-	-	-
1.4.2	มีห้องสมุด ที่มีวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเพียงพอ	2.86	0.94	ปานกลาง	3.24	1.17	ปานกลาง	-	-	-
1.4.3	นักเรียนมีเอกสารตำราเรียนครบทุกคน	4.21	0.89	มาก	3.74	1.16	มาก	-	-	-
	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	3.48	0.93	ปานกลาง	3.42	1.11	ปานกลาง	-	-	-
1.5.1	มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงพอ	3.55	0.77	มาก	-	-	-	-	-	-
1.5.2	มีงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเพียงพอ	3.41	0.85	ปานกลาง	-	-	-	-	-	-
	ด้านงบประมาณ	3.48	0.81	ปาน	-	-	-	-	-	-

ข้อที่	รายการ	ครูผู้สอน			นักเรียน			ผู้ปกครอง		
		$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล
กลาง										
รวม		3.75	0.80	มาก	3.74	0.95	มาก	-	-	-
2	มิติด้านสถาบัน									
2.1.1	นักเรียนแสดงออกความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจในการเรียนอิสลามศึกษาด้านนักเรียน	3.83	0.70	มาก	4.12	0.90	มาก	-	-	-
2.2.1	จำนวนครูผู้สอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน	4.07	0.58	มาก	-	-	-	-	-	-
2.2.2	จำนวนครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนเพียงพอ	4.21	0.61	มาก	-	-	-	-	-	-
2.2.3	มีครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรหรือการสอนอิสลามศึกษา ในช่วง 1-3 ปีนี้	4.24	0.73	มาก	-	-	-	-	-	-
2.2.4	ครูผู้สอนอิสลามศึกษามีบุคลิกภาพที่เหมาะสมด้านครูผู้สอน	4.59	0.56	มากที่สุด	4.26	0.77	มาก	-	-	-
2.3.1	มีการส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมสัมมนาศึกษาดูงานพัฒนาตนเองในหลักสูตรอิสลามศึกษา	4.28	0.74	มาก	-	-	-	-	-	-
2.3.2	มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพตนเอง	4.31	0.65	มาก	-	-	-	-	-	-
2.3.3	ผู้บริหารมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับตำแหน่ง	4.31	0.75	มาก	-	-	-	-	-	-
2.3.4	ผู้บริหารมีประสบการณ์ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษามากกว่า 3	4.31	0.83	มาก	-	-	-	-	-	-

ข้อที่	รายการ	ครูผู้สอน			นักเรียน			ผู้ปกครอง		
		$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล
ปี										
	ด้านผู้บริหาร	4.30	0.74	มาก	-	-	-	-	-	-
2.4.1	ผู้ปกครองให้ความ สนับสนุนต่อการเรียน อย่างเต็มที่	3.90	0.92	มาก	4.19	0.92	มาก	4.77	0.45	มากที่สุด
	ด้านครอบครัว	3.90	0.92	มาก	4.19	0.92	มาก	4.77	0.45	มากที่สุด
2.5.1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดทำหลักสูตร อิสลาม ศึกษา	3.41	1.07	ปาน กลาง	-	-	-	-	-	-
2.5.2	ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ หลักสูตรอิสลามศึกษา ของนักเรียน	3.66	1.03	มาก	-	-	-	-	-	-
	ด้านชุมชน	3.53	1.05	มาก	-	-	-	-	-	-
2.6.1	ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จบการศึกษาด้าน หลักสูตรและการสอน โดยตรง	3.52	1.13	มาก	-	-	-	-	-	-
	ด้านผู้เชี่ยวชาญ	3.60	1.06	มาก	-	-	-	-	-	-
รวม										มากที่สุด
3	มิติด้านพฤติกรรมการเรียนรู้									
3.1.1	นักเรียนมีความสามารถ ในการรับรู้ และ ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น เข้าใจได้	3.62	0.00	มาก	3.76	0.86	มาก	3.80	0.74	มาก
	พฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจ	3.62	0.67	มาก	3.76	0.86	มาก	3.80	0.74	มาก
3.2.1	นักเรียนมีความตั้งใจใน การเรียนรายวิชาต่างๆ	3.88	0.70	มาก	4.02	0.82	มาก	4.01	0.72	มาก

ข้อที่	รายการ	ครูผู้สอน			นักเรียน			ผู้ปกครอง		
		$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล
	ของหลักสูตรอิสลามศึกษา									
3.2.2	นักเรียนให้ความสำคัญและรู้ประโยชน์ของการเรียนอิสลามศึกษา	3.93	0.83	มาก	4.35	0.79	มาก	4.17	0.72	มาก
3.2.3	นักเรียนแสดงออกถึงความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบซื่อสัตย์สุจริต อดทนเพื่อส่วนรวม	3.97	0.67	มาก	4.24	0.93	มาก	4.41	0.60	มาก
	พฤติกรรมด้านเจตคติ	3.91	0.73	มาก	4.20	0.85	มาก	4.20	0.68	มาก
3.3.1	นักเรียนสามารถอ่านเขียนและท่องจำ ตามคำสอนของอิสลามที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดิษ	4.00	0.59	มาก	3.93	0.93	มาก	3.88	0.77	มาก
3.3.4	นักเรียนสามารถถ่ายทอด ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม	3.90	0.55	มาก	3.76	0.93	มาก	3.88	0.78	มาก
3.3.4	นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมที่หลากหลาย	3.90	0.71	มาก	3.85	0.88	มาก	3.92	0.75	มาก
	พฤติกรรมด้านทักษะ	3.93	0.66	มาก	3.93	0.90	มาก	3.97	0.75	มาก
	รวม	3.87	0.69	มาก	3.99	0.88	มาก	4.02	0.72	มาก
	รวมทั้งหมด	3.87	0.78	มาก	3.91	0.91	มาก	4.16	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสน์ มิติด้านการจัดการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของ ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองผลการวิจัยพบว่า 1. มิติด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับ ครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.80) และสำหรับนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.95) 2. มิติด้านสถาบัน สำหรับครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.82) สำหรับนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.86) และ สำหรับผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.45) 3. มิติด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ สำหรับครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.69) สำหรับนักเรียนโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.69) สำหรับผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.72) โดยสรุปพบว่า การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสน์ สำหรับครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.78) สำหรับนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.91) และสำหรับผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.67)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรอิสลาม ศึกษาโรงเรียนศึกษาศาสน์พบว่า

1. มิติด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า จำนวนชั่วโมงเรียนปัจจุบันมีความเหมาะสม เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระอิสลามศึกษา มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและผลการ เรียนรู้ด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านทักษะอยู่แล้ว และเนื้อหา มีความเหมาะสมตามช่วงชั้นของ ผู้เรียน เพราะเนื้อหาอิสลามศึกษาเน้นการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจที่ละเอียดเรื่องโดยเริ่มจากความรู้พื้นฐานถึง ความรู้ขั้นสูง วิธีการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมและวิธีการสอนโดยใช้สื่อที่หลากหลาย รวมถึงการ วัดและประเมินผลมีความหลากหลายสอดคล้องกับตัวชี้วัด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ ถือว่ามี ประสิทธิภาพเพียงพอระดับหนึ่ง แต่ยังขาดสื่อที่ทันสมัย และห้องสมุดถือว่าโรงเรียนยังต้องปรับปรุง และพัฒนาเพราะไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน และในด้านงบประมาณ งบประมาณในการจัดซื้อสื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือว่าทางโรงเรียนยัง ประสบปัญหา เนื่องจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาเป็นโรงเรียน การกุศลที่อาศัยงบประมาณจากรัฐ เป็นหลักทำให้งบประมาณที่ได้ไม่เพียงพอ

2. มิติด้านสถาบัน พบว่า จำนวนครูผู้สอนอิสลามศึกษามีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน และ ครูผู้สอนอิสลามศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 3 ปี ครูผู้สอนอิสลามศึกษามี บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการสอนอิสลามศึกษาเพราะครูส่วนใหญ่เรียนจบด้านศาสนาโดยตรงจึงมี บุคลิกภาพที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่างให้นักเรียนได้ ในส่วนผู้บริหารให้ความสำคัญในการ ส่งเสริมสนับสนุนการอบรม ศึกษาดูงานพัฒนาตนเองในหลักสูตรอิสลามศึกษา และสนับสนุน ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรน้อยเนื่องจากบริบทชุมชนและ บุคลากรทางด้านชุมชนมีความรู้ศาสนายังน้อย ชุมชนรอบโรงเรียนถือว่า มีแหล่งเรียนรู้หลักสูตร

อิสลามศึกษาที่ครูผู้สอนสามารถนำประยุกต์หรือบูรณาการเป็นกิจกรรมการสอนแก่นักเรียนได้ ด้านผู้เชี่ยวชาญ ถือว่าโรงเรียนไม่ได้มีผู้เชี่ยวชาญที่จบด้านหลักสูตรและการสอนโดยตรง เพราะฉะนั้นทางโรงเรียนจึงต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในด้านหลักสูตรและการสอนแล้วนำมาพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. มิติด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนสามารถอ่าน เขียนและท่องจำตามคำสอนของอิสลามที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดิษได้ แต่ยังมีนักเรียนส่วนน้อยที่ยังอ่านไม่ได้ เพราะฉะนั้นนักเรียนกลุ่มนี้คือกลุ่มที่ครูต้องแก้ไขและพัฒนาต่อไป นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ภายใต้พื้นฐานอิสลามระดับหนึ่ง เมื่อเจอปัญหาหรือสิ่งไม่เหมาะสมสามารถนำหลักการศาสนามาโต้แย้งได้ พฤติกรรมด้านทักษะ นักเรียนสามารถนำหลักการคำสอนต่างๆ จากบทบัญญัติอิสลามไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และนักเรียนสามารถถ่ายทอด ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมได้ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์ ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม ตามแนวคิดของโรเบิร์ต แฮมมอนด์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

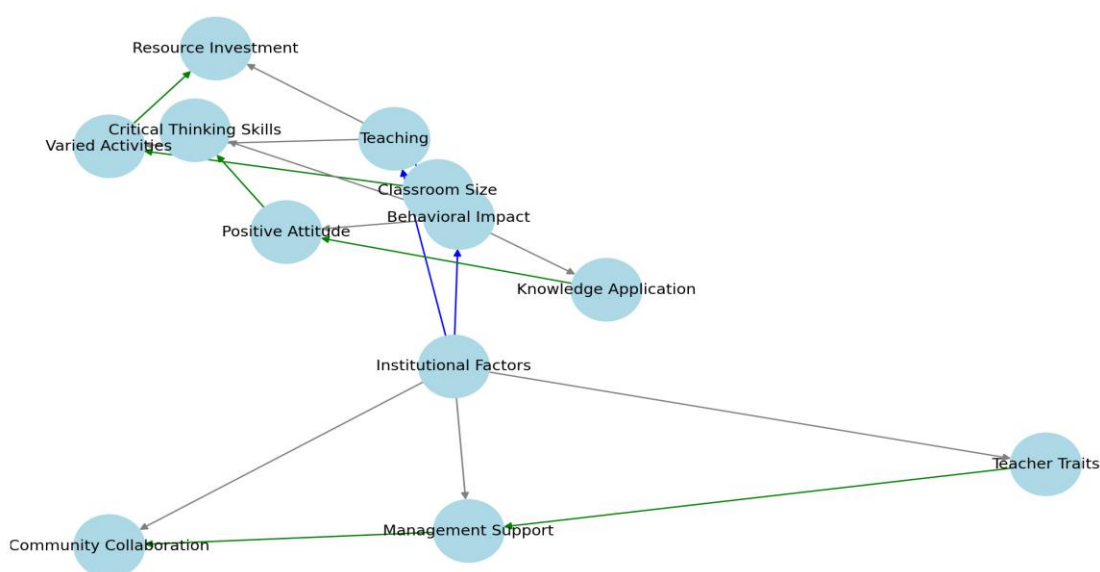
1. มิติด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เพราะว่าการจัดชั้นเรียนและตารางสอนซึ่งมีการจัดจำนวนนักเรียนต่อห้องที่เหมาะสม ไม่เกิน 40 คนต่อห้อง ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนศึกษาศาสตร์ อัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียนในแต่ละห้องตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตั้งเกณฑ์ไว้ ถ้าหากจำนวนนักเรียนกับครูไม่เหมาะสมกันจะมีผลกระทบด้านต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน เช่นด้านการควบคุมชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนั้นจำนวนนักเรียนที่มีความเหมาะสมต่อชั้นเรียนและครู จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเป้าหมายได้มากกว่าห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้มาก เพราะว่า การใช้สื่อการสอน การทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีความชัดเจนและเหมาะสมกับเนื้อหาในระดับชั้น มีการวัดประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ ในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการเรียนของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 24 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลี้ยง ทุมทอง กล่าวไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียนอันเปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศที่จะนำทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุผล หลักสูตรที่ดีจะต้องมีความชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียนและสังคมซึ่งจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียน การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554)

2. มิติด้านสถาบันในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ด้านนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีในระดับมาก ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขัดเกลา อบรมบ่มนิสัย เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ตามครรลองของศาสนา โดยเริ่มจากครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกต้องไปในทิศทางเดียวกัน และที่สำคัญผู้ปกครองและครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางที่ถูกต้องตามศาสนบัญญัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกามีละห์ บาโด ได้ทำการศึกษาวิจัยการประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านคุณภาพของผลผลิตจากการใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 และนักเรียนระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 นักเรียนรายงานว่าตนเองมีการปฏิบัติในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามจุดหมายของหลักสูตรทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (กามีละห์ บาโด, 2556) ในส่วนของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก และผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญทิพย์ อารยางกูร และคณะ ได้ทำการศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 พุทธศักราช 2563 โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Hammon ผลการวิจัยพบว่า มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วย ครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด (ธัญทิพย์ อารยางกูร และคณะ, 2565) เพราะว่าครูผู้สอนอิสลามศึกษาโรงเรียนศึกษา ศาสน์ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการสอนอิสลามศึกษา เนื่องจากทางโรงเรียนได้คัดเลือกครูผู้สอนอิสลามศึกษาจากมารยาทแบบอย่างที่ดี และการมีความรู้ความเข้าใจต่อหลักการอิสลามที่ถูกต้อง จึงทำให้การปฏิบัติตนของครูมีบุคลิกที่เหมาะสมเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนได้ และครูผู้สอนศาสนาทุกคนร้อยเปอร์เซ็นต์ไม่ปฏิบัติสิ่งที่ผิดต่อหลักการอิสลาม

3. มิติด้านพฤติกรรมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองโดยภาพรวม ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมด้านเจตคติอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมด้านทักษะ อยู่ในระดับมาก เพราะว่านักเรียนสามารถอ่าน เขียนและท่องจำ ตามคำสอนของอิสลามที่มาจากอัลกุรอาน และอัลหะดีษได้ และนักเรียนส่วนใหญ่สามารถ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ภายใต้พื้นฐานของหลักอิสลาม ถือว่าอยู่ในระดับหนึ่ง จากการสังเกตนักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ โดยใช้หลักการศาสนาวิเคราะห์ แยกแยะได้เมื่อพบเจอปัญหาหรือสิ่งที่ไม่เหมาะสม นักเรียนสามารถนำหลักการมาพูดโต้แย้งได้ นักเรียนในโรงเรียนเป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น และตอนกลาง จึงสามารถ คิดวิเคราะห์ แยกแยะได้ระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซูไบตะ นิยมเดชา ได้ศึกษาวิจัยการประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคปริญาชั้น ประจำมัธยม ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ผ่านเกณฑ์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลาม และสามารถปฏิบัติตามหลักการของศาสนาโดยนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน มีการปลูกฝังและแก้ไขข้อบกพร่องด้านคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 77.60 (ซูไบตะ นิยมเดชา, 2551)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต้องคำนึงถึงการบูรณาการทรัพยากร บุคลากร และกระบวนการที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของโรงเรียนการลงทุนในด้านทรัพยากรและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาการประยุกต์คำสอนทางศาสนาในกระบวนการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญที่สามารถปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน องค์ความรู้ที่ได้จากการประเมินนี้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแบบเชื่อมโยงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมิติหลัก

คำอธิบาย: 1. เส้นเชื่อมระหว่างมิติต่างๆ (สีน้ำเงิน) แสดงความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบในเชิงระบบ 2. เส้นภายในแต่ละมิติ (สีเขียว) แสดงการเชื่อมโยงองค์ประกอบในมิตินั้น แผนภูมิแบบเชื่อมโยงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมิติหลัก (Teaching, Institutional Factors, Behavioral Impact) และองค์ประกอบภายในแต่ละมิติ โดยมีการเชื่อมโยงภายในและระหว่างมิติต่างๆ เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบอย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1. Teaching (การสอน) องค์ประกอบ: ขนาดห้องเรียน, กิจกรรมที่หลากหลาย, การลงทุนในทรัพยากร ส่งผลต่อ Behavioral Impact โดยตรง 2. Institutional Factors (ปัจจัยสถาบัน) องค์ประกอบ: คุณลักษณะของครู, การสนับสนุนจากการบริหาร, การร่วมมือกับชุมชน มีอิทธิพลต่อ Teaching และ Behavioral Impact และ 3. Behavioral Impact (ผลกระทบเชิงพฤติกรรม) องค์ประกอบ: การประยุกต์ใช้ความรู้, ทักษะคิดเชิงบวก, ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ได้รับอิทธิพลจาก Teaching และ Institutional Factors

บทสรุป

การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนศึกษาศาสตร์ตามแนวคิดของโรเบิร์ต แอมมอนต์ในสามมิติ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สถาบัน และพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการประเมินในระดับสูง ขณะที่ด้านสถาบันได้รับการสนับสนุนที่ดีจากทุกฝ่าย เช่น นักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง แต่ยังมีจุดที่ควรปรับปรุงในด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีการประเมินในระดับปานกลาง แนวทางการตอบสนองเพื่อพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาจึงควรมุ่งเน้นการเพิ่มงบประมาณและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่ หลากหลายตรงกับตัวชี้วัดของหลักสูตรและให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสนับสนุน งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลายและเพียงพอกับความต้องการ ในการทำกิจกรรมที่ หลากหลาย มีการประเมินตามสภาพจริง และในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะสถานที่ห้องสมุด ต้องพัฒนาจัดทำห้องสมุดที่ตอบโจทย์กับผู้เรียนในปัจจุบันโดยการเน้นให้มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือคอมพิวเตอร์ ใช้สำหรับค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนระดับประถมปลายถึงมัธยม ส่วนประถมต้น เน้นรูปแบบห้องสมุดที่เน้นบรรยากาศสีสนให้เหมาะสมตามวัย

1.2 ทางโรงเรียนควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านวิชาการโดยตรงมาดูแลจัดทำหลักสูตร หรือทางต้นสังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรมีเจ้าหน้าที่จากราชการที่มีความชำนาญด้านหลักสูตรและการสอน มาเป็นที่ปรึกษาเรื่องหลักสูตรให้กับโรงเรียนเอกชน ทุกโรงเรียนเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 ครูผู้สอนและทางโรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น จัดนักเรียนให้มีการช่วยเหลือกันระหว่างนักเรียนเก่งกับนักเรียนอ่อน มีการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อดึงดูด ความสนใจ และการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ควรมีการพัฒนา นโยบายการเรียนการสอน นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานโยบายการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน

2.2 ควรมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ใช้ผลการวิจัยในการประเมินการดำเนินงานของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน.

เอกสารอ้างอิง

- กามีละห์ บาโด. (2556). การประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการประเมินการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช* นนทบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ซูไบ๊ะ นิยมเดชา. (2551). การประเมินหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคฟัรฎูฮ์น ประจำมัสยิดศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดสตูล. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ*.
- ธัญทิพย์ อารยางกูร และคณะ. (2565). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 พุทธศักราช 2563 โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Hammond. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 15(1): 82-83.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2557). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาหลักสูตร*. สุรินทร์: กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- โรงเรียนศึกษาศาสน์. (2562). *หลักสูตรอิสลามศึกษาโรงเรียนศึกษาศาสน์ ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555)*. มปท.
- สายหยุด ภูปุย. (2555). *โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร: ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาวิทยาลัราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค จำกัด.

